

Αρμενιστής

Τόμ. 1, Αρ. 1 (2023)

Αρμενιστής

William Blake ΔΥΟ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑ
ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΑ, ΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

Δημήτρης Κοσμόπουλος

Copyright © 2023, Δημήτρης Κοσμόπουλος

Άδεια χρήσης <https://plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-nd4/#>.

William Blake

ΔΥΟ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΑ, ΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

(Επιλογή, μετάφραση: Δημήτρης Κοσμόπουλος)

ΔΥΟ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΑ

ΠΕΡΙΠΑΙΖΕ, ΚΟΡΟΪΔΕΥΕ

Περίπαιζε, κοροΐδευε, Βολταΐρε και Ρουσσώ:

Χλεύαζε και κοροΐδευε: "Όμως τοῦ κάκου!

"Όσο τὴν ἄμμο κι ἂν τὴν σφεντονίζετε στὸν ἄνεμο

Πίσω τὴν φέρνει ὁ ἀέρας, στοῦ προσώπου σας τοὺς λάκκους.

Τῆς ἄμμου κάθε της σπυρί, πολύτιμο λιθάρι.

Καθρεφτισμένο στὶς ἀχτίνες τὶς θεϊκές.

Γυρνώντας πίσω ἀπὸ τὸ χολερό τὸ μάτι σας τὸ φῶς θὰ πάρει.

"Όμως γιὰ πάντα λάμπει στοῦ Ἰσραήλ τὶς δημοσιές.

Γιατὶ τοῦ Δημοκρίτου τὰ ἄτομα

Καὶ τὰ Νευτώνεια μόρια τοῦ φωτός,

Στῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης τὴν ἀκτὴ εἶν' ἄμμος ἀκόμα.

Ἐκεῖ ποὺ ἀστράφτουνε οἱ σκηνές τοῦ Ἰσραήλ στὸ φῶς.

ΤΟ ΑΡΡΩΣΤΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ

Ἦ Ρόδο μου, ἄρρωστό ποὺ εἶσαι!

Τὸ ἄορατο τῆς γῆς σκουλήκι

Μεταξωτὴ πυγολαμπίδα πού, τὴν νύχτα σχίζοντας,

κινεῖται

Μέσα στῆς ἄγριας καταιγίδας τὸ δρολάπι,

Βρῆκε τὴν κλίνη σου τὴν μυρωμένη

Τῆς ὀλοπόρφυρης, τῆς δροσερῆς χαράς:

Κι ή μαύρη, μουσική του αγάπη, ή λαγεμένη
Στάλα τήν στάλα τήν ζωούλα σου ρουφᾶ.

ΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

ΒΡΕΦΙΚΗ ΛΥΠΗ

Βόγγηξε ή Μάνα μου καί κλάμα ό Πατέρας!
Κι έγώ σαλτάρισα στόν ἄπονο ντουσιά:
Γυμνός, μονάχος, στριγγλίζοντας σάν τέρας
Δαιμόνιο, πές, σέ σύννεφου πανιά.
Πάσχιζα, τινάζόμουνα, μέσ στοῦ Πατρὸς τὰ χέρια,
Σ' ἀγώνα μάταιο, τὰ σπάργανα νὰ σπάσω.
Κουρασμένος καί βαρὺς στῶν δεσμῶν τὰ γκέμια
Κλαίγοντας στῆς Μανούλας μου τὸν κόρφο, εἶπα ν' ἀράξω.

Ο ΑΓΓΕΛΟΣ

Εἶδα ὄνειρο μεγάλο. Ἄραγε τί πάει νὰ πεῖ;
Βασίλισσα, λέει, εἶμουνα, ἀμάλαγη παρθένα.
Ἄγγελος πράος, φρουρὸς μοῦ εἶχε κατεβεῖ
Κι ὅμως ἔχυνα δάκρυα, δάκρυα πικρὰ γιὰ μένα.
Δάκρυα πλημμύριζα καυτὰ, τὴν νύχτα, τὴν ἡμέρα
Κι ἐκεῖνος μάζευε τὰ τόσα δάκρυά μου.
Ναί, δάκρυα ἔχυνα πικρὰ, νυχτόμερα
Μὰ τοῦ κρυβόμουνα. Χαρὰ γιὰ τὴν καρδιά μου.
Ἄνοιξε τίς φτεροῦγες του, νύχτα, καί –νά τον!- φεύγει.
Κι ἦρθε μιὰ αὐγούλα ρόδινη, ρόδινη κι ὀρφανή.
Τὰ μαραμένα δάκρυα κι οἱ φόβοι γίναν ζεύγη,
Δέκα χιλιάδες λόγχες καί σκουτάρια δέσαν τὴν φωνή.
Καί πάλι ξαναγύρισε, γλυκὸς ὁ Ἄγγελός μου.
Μάταιος ὅμως ὁ κόπος του! Πέτρα εἶχα γίνει.
Τῆς νιότης πάει, πέταξε, ὁ καιρὸς ὁ θαλερός μου.
Καί τὰ μαλλιά μου ὀλόλευκα εἶχαν μείνει.

Ο ΣΒΩΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΤΡΑΔΙ

«Τίποτε ή Αγάπη δέν γυρεύει για λογαριασμό της
Ούτε δίνει μιὰ δεκάρα για τὸν ἑαυτό της.
Μὰ για τὸν ἄλλον εὐκόλα τὸ εἶναι της ἀδειάζει.
Χτίζει Παράδεισο, ὅπου ή Κόλαση ρημάζει.»
Ἔτσι τραγούδησε ἕνας σβῶλος λάσπη, πατημένος
Ἐκεῖ πού βγήκε τὸ κοπάδι νὰ βοσκήσει.
Μὰ ἕνα πετράδι τοῦ ρυακιοῦ, χαλίκι ξεπλυμένο
Κελαηδιστὸ κελάρυσμα, στὸν ἴδιο τόνο ἀρχίζει:
«Ἡ Αγάπη ὅλα τά γυρεύει για λογαριασμό της,
Τὸν ἄλλο ἀλυσσοδένει στὴν ἀπόλαυσή της.
Χαρά της: Ὅταν ὁ ἄλλος χάνει, αὐξάνει ή ἄνεσή της,
Στοῦ Παράδεισου τὰ μέρη, Κόλαση ὁ ἀνασασμός της.»

ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΩΜΕΝΟ ΔΕΝΤΡΟ

Θύμωσα μ' ἕνα φίλο μου:
Τοῦ τό εἶπα, σβήνει ή ὀργή μου.
Ὁ θυμὸς με τὸν ἐχθρό μου:
Τὸν βαστῶ μες στὴν ψυχὴ μου.
Μὲ τὸν φόβο τον ποτίζω
Καὶ με δάκρυ, βράδυ-πρωί.
Φῶς τὸ γέλιο τοῦ χαρίζω,
Δόλιες πονηριὲς ή ζωή.
Δέντρο νύχτα-ἡμέρα δένει
Ὅσπου ὠραῖο μῆλο βγαίνει:
Τὸ ἄδε ὁ ἐχθρὸς νὰ λάμπει—
Μὰ εἶν' δικό μου ὅ,τι κι ἂν κάμει.
Νύχτα χύνεται ἀπ' τὸν Πόλο,
Κλέφτης μπαίνει ὁ ἐχθρὸς με δόλο.
Τὴν αὐγὴ —ἄχ! Καὶ τὶ νὰ ἰδῶ—
Τὸν ἐχθρὸ νεκρὸ θωρῶ
Κάτω ἀπ' τοῦ δεντροῦ τὸν θόλο.

Ο ΤΙΓΡΗΣ

Τίγρη! Ώ Τίγρη! Φλογισμένη
στῆς νυχτὸς τ' ἄγρια ρουμάνια
ποιό ἀμάραντο χέρι τὴν σπάνια
φρικτὴ σου συμμετρία ἔχει πλασμένη;
Ποιά μάτια οὐράνια;
Σὲ ποιά ζοφερὰ παλάτια
σὲ ποιούς ἄραγε οὐρανοὺς,
ἔγιναν τὰ πύρινά σου μάτια;
Ποιά φτερούγα σέ πλούμισε ρυθμοὺς
Σὲ δώματα ὑπερούσια σμιλεύοντας φωτιά;
Καὶ ποιός ὦμος, ποιοῦ τεχνίτη
τῆς καρδιάς σου τὸν νευρώνα
τόν συστρέφει ὅπως μαγνήτη;
Κρούει στοῦ στήθους τὸν κρυψώνα.
Πόδι τρόμου, χέρι ποῦ ἐφοβήθη;
Ποιό σφυρί; Ποιά ἀλυσίδα;
Ποιό καμίνι καίει τὸν νοῦ σου;
Σὲ ποιό ἀμόνι ἢ πλεξίδα
δέθηκε ὅλη τοῦ κορμιοῦ σου;
Πύρινος εἶσαι Ἄδης τοῦ διπλανοῦ σου.
Ὅταν τ' ἄστρα, τ' ἀσημένια
ρίχναν δόρατα ἀπ' τὸν θόλο
κι ἔσταζε μαλαματένια
δάκρυα ὁ Παράδεισος ὅλος,
μὲ χαμόγελο, σέ κοίταζε ὁ Μαέστρος;
Ἔπλασε τὸ ἀρνὶ κι ἐσένα, ὁ Μόνος.
Τίγρη! Ώ Τίγρη! Φλογισμένη
στῆς νυχτὸς τ' ἄγρια ρουμάνια
ποιό ἀμάραντο χέρι τὴν σπάνια
φρικτὴ σου συμμετρία ἔχει πλασμένη;
Ποιά μάτια οὐράνια;

Η ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗ ΜΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ

Λουλούδι μοῦ χάρισανε
τοῦ Μαγιοῦ κρυφή χαρά.
«Ἐχω πεντάμορφη τριανταφυλλιά»
εἶπα, καὶ τό πέταξα μακρῶς.

Πῆγα στὴν τριανταφυλλιά,
μέρα-νύχτα τὴν θωπεύω.
Πορφυρὴ μέσα στὴν ζήλια,
δίνει ἀγκάθια νὰ μαζεύω.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΜΑΝΑΣ

Ὅταν φωνὲς παιδιῶν κυλιοῦνται στὸ χορτάρι
κι ἀκούγονται κρυφοὶ οἱ ψιθυρισμοὶ τους στὴν κοιλάδα,
οἱ μέρες μου οἱ χλωρὲς ἀνατέλλουν σὰν νέο φεγγάρι
κι ἡ ὄψη μου γυρίζει σὲ χλωμὴν ἀγριάδα.

Γυρίστε σπίτι πιά παιδάκια, ὁ ἥλιος ἔχει δύσει,
πέφτουν τῆς νύχτας οἱ δροσιές, ψυχραίνει.
Ἡ ἄνοιξη τῆς μέρας σας ἔχει πιά ξεψυχήσει,
ἔρχεται τῆς νύχτας ὁ Χειμῶνας καὶ σᾶς μαραίνει.

ΠΡΟΕΞΑΓΓΕΛΤΙΚΟ

Ἄκουσέ τον! Ἄκου τοῦ Βάρδου τὴν φωνή!
Μεστωμένη περασμένα, τωρινά, μελλούμενα.
Ἡ ἀκοή του καταφύγιο καὶ σκηνὴ τοῦ Λόγου τοῦ Ἱεροῦ
Τῶν ἀρχαίων δεντρῶν τὰ δάση ὀργώνει.

Ἄκου! Τὴν χαμένη μας ψυχὴ καλεῖ
Κλαίγοντας, μὲ τὴν δροσιὰ τοῦ δειλινοῦ γιὰ δάκρυ.
Γιατὶ θέλει πόνο τῆς ψυχῆς πολὺ
Νὰ στηρίξεις τ' οὐρανοῦ τὸ ἕναστρο δεντρὶ

τὸ γκρεμισμένο φῶς νὰ σηκωθεῖ σὲ γῆ θολή!

Ὡ γῆ μου! Γῆ μου ξύπνα, ζωντάνεψε ξανά!
Σηκώσου μούσκεμα ἀπ' τὸ δροσερὸ χορτάρι.
Ἀργοσβήνει τῆς νύχτας ἡ σκουριά καὶ νά!
Ἡ αὐγὴ λαμπρή, ἀπὸ τὴν σάπια νύστα θὰ σέ πάρει.

Ἄλλο μὴν γυρίζεις ἄσκοπα μακρὰ
Γιατὶ φεύγεις καὶ ποῦ πᾶς κυνηγημένη;
Μόλις ξεχυθοῦν τὰ φῶτα τῆς ἡμέρας τὰ λαμπρὰ

Στῶν ἀκτῶν τὰ ὕδατα χτισμένη
Στ' ἄστρινα πατώματα τοῦ πόλου σὲ προσμένει
—καθὼς σπάει τὸ φῶς τῆς μέρας— τρυφερὴ φωληά.

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΓΗΣ

Τινάζει ξάφνου ἡ γῆ ἀπάνω τὸ κεφάλι
μέσ' ἀπ' τοῦ σκότους τὸν ζόφο τὸν φοβερὸ
Φῶς πουθενὰ κι ἡ ἔρημιὰ μεγάλη
Στὸν φόβο της τὸν πέτρινο, τὸν τρομερό.
Οἱ ἄρμοι καὶ τὰ θολάμια της, γκρίζο νερὸ
Στάχτινο τῆς ἀπόγνωσης νερό, γεμάτα πάλι.

«Στὶς ὑδάτινες ἀκτὲς τῆς φυλακῆς μου
ὁ φθόνος τ' οὐρανοῦ δεσμώτης στὸ κελλί μου.
Μέσα στὴν Πάχνη τοῦ Κρούου καὶ τοῦ Πάγου
Μέσ' στὰ κατάψυχρα τὰ κλάματά μου
Ἀκούω τοῦ Ἀνθρώπου τὸν Δημιουργὸ νὰ μέ καλεῖ.

Ἄχ Φθονερέ κι ἀτομιστὴ Πατέρα
Σκληρὲ, Ζηλιάρη, Ἐγωιστὴ μας /Ἀρχοντα Φόβε!
Γίνεται νὰ ἐλεήσεις μὲ τῆς Μέρας
Τὸ αὐγινὸ τὸ φῶς τὶς τρυφερὲς Παρθένες; Κόβε
Τὶς ἀλυσίδες τῆς νυχτός, φέρε τῆς χαραυγῆς τὸ γέρας.

Μπορεῖ νὰ πνίξει ἡ Ἄνοιξη τὰ ἄνθη τῆς χαρᾶς της
Ὅταν ἀνοίγουν τὰ μπουμπούκια κι οἱ βλαστοί;
Μπορεῖ νὰ σπεῖρει ὁ γεωργὸς στὴν νύχτα στρατολάτης
Ἡ τάχα γίνεται ὁ ζευγάς νύχτα νὰ ἐτοιμασεῖ
Μὲ τὰ καματερά γιὰ ὄργωμα, μὲς στὸ σκοτάδι ἐργάτης;

Σύντριψε, Ἐσύ, τὶς βαριές, τὶς μαῦρες ἀλυσίδες!
Μὲ παγωμένο θάνατο μουχλιάζουνε ὑγρά τὰ κόκκαλά μου.
Ἄτομιστή! Ματαιόδοξε! Μπρὸς στὶς ἐλπίδες
Μὴν στέκεις Αἰώνιος Ὁλεθρος! Ὅλα τὰ καλά μου
Μὴν τὰ ρίχνεις στῆς φριχτῆς σκλαβιάς τὰ ρόπαλα.

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Ὁ Οὐίλιαμ Μπλαίηκ στὰ Ἄσματα τῆς Ἐμπειρίας (1794) σχεδιάζει, μὲ τὸν πηγαῖο, ἄδρὸ καὶ πρωτογενὴ λυρισμὸ πού διαβρέχει μὲ τὸ μυστικὸ τοῦ φῶς σύνολο τὸ ἔργο του, ἕναν κόσμο. Τὸν δικό του μεταμορφωμένο καὶ καθαρὸ κόσμο, ὅπου ἡ προπρωτική ψυχικὴ ἀθωότητα μάχεται μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις τῆς ἀναπεπταμένες τὸ σκοτάδι τοῦ Κακοῦ -τὸν Θάνατο σ' ὅλες τὶς ἐκδοχές του. Ἡ Ἐμπειρία στὸν Μπλαίηκ εἶναι ὑπερβατικὴ. Κατατείνει στὴν ἐνότητα καὶ στὴν καθολικότητα τῶν πάντων. Δίχως νὰ ἀρνεῖται τὴν ἀνθρώπινη κατάσταση στὴν εἰρκτὴ τῆς χρονικότητας καὶ τῆς φθορᾶς, συναιρεῖ στὸν διάφανο λυρισμὸ του τὸ ὄρατὸ μὲ τὸ ἀόρατο, τὸ σῶμα μὲ τὴν ψυχὴ, ἀναζητώντας ἀπὸ τὸ γίνεσθαι τὸ διαρκές καὶ ἀπέραντο εἶναι. Κέλτης στὴν ρίζα του καὶ Ἰρλανδὸς ὁ Μπλαίηκ, δημιουργεῖ μορφές ὅπου ἡ ἀπλότητα καθρεφτίζει τὸ βάθος καὶ ὅπου ἀτέρμονη οἰκοδομεῖται ἡ συνομιλία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό, τοῦ Πλάσματος μὲ τὸν Δημιουργό του.

Ὁ Μπλαίηκ πρωτόγραψε ποίηση -κατὰ τὴν δική του ὁμολογία- στὰ δώδεκά του χρόνια. Ὁ λυρισμὸς του, κατὰ τὴν διατύπωση τοῦ Ἔλιοτ, «λάμπει σὰν διάφανη σταγόνα». Ὁραματικὸς καὶ συνάμα προφητικὸς, στὴν πορεία τῆς λυρικῆς του ἐξέλιξης θεμελίωσε τὴν ποίησή του στὴν συνδυαστικὴ τοῦ βιώματος μὲ τὴν Ἱερὴ Παράδοση. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη λειτούργησε καταλυτικὰ στὸ ἔργο του. Ἀντισυμβατικὸς καὶ ἀνυπότακτος, δὲν δέχτηκε ποτὲ τὶς νόρμες καὶ τοὺς καταναγκασμοὺς τοῦ Ἀγγλικανικοῦ Προτεσταντισμοῦ. Ἡ σχέση του μὲ τὴν ἱερότητα, τελείως προσωπικὴ καὶ ἐνορατικὴ, δὲν χωροῦσε στὶς νόρμες τῶν συμβάσεων. Διαμόρφωσε ἕναν πλατύστερνο στίχο, καταρρακτώδη καὶ κατακλυσμιαῖο, ἀνανεώνοντας

τήν ποιητική τέχνη τόσο, ὥστε νὰ λειτουργήσῃ καταλυτικὰ κατὰ τὸν 20ὸν αἰῶνα στὴν ἀνανέωση τῶν ποιητικῶν πραγμάτων. Τὰ τρία ποιήματα ποὺ ἀποδίδουμε ἐδῶ ἀνήκουν στὰ Ἔσματα τῆς Ἐμπειρίας (1794).

Ἰρλανδική, ἀνυπότακτη ψυχὴ μὲ Κέλτικες ρίζες ὁ Μπλαίηκ, στὰ δύο πρῶτα ποιήματα ἀπὸ τὰ Ἔσματα τῆς Ἐμπειρίας βάζει δυναμίτη στὸν Προτεστάντικο πουριτανισμό καὶ στὴν θρησκευτικὴ τακτοποίηση ποὺ καλύπτει μόνον ψυχολογικὲς ἀνασφάλειες. Ἐγείρεται μιλώντας γιὰ τὸ γεῶδες τοῦ φρόνημα καὶ γιὰ λογαριασμό τῆς φύσεως πρὸς τὸν Θεό, πρόσωπο πρὸς πρόσωπο. Σὰν τὸν Ἴωβ, καὶ τοὺς ἀσκητὲς τῆς Κελτικῆς χριστιανικῆς παράδοσης. Καὶ μιᾶ ἀρχέγονα μὲ δίψα ἀναζήτησης, μὲ σινιάλα μιᾶς αὐθεντικῆς ὄντολογίας καὶ κοσμολογίας. Ἀπέναντι σὲ ἕναν κόσμον ποὺ, στὴν ἐποχὴ του, ἀρχίζει νὰ «τακτοποιεῖ» τὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, μὲ ὄρους τοῦ ἐργαλειακοῦ ρασιοναλισμοῦ, γιὰ νὰ δώσει ἄλλα πρὸς τὸ μηδὲν ὅπου ἐθελουσίως ἐκτίει τὴν εἰρκτὴ τοῦ ἀδιεξόδου του, ὁ Μπλαίηκ διεμβολίζει τὰ ἀξιωματικὰ δεδομένα τῆς ἐποχῆς αὐτῆς μὲ ὄρους ἐνὸς πρωτόγνωρου καὶ ἀρχετυπικοῦ λυρισμοῦ, καὶ μιᾶ ἰσοτίμως μὲ τὸν Θεὸ ποὺ ψάχνει, ἀπορρίπτοντας τὴν διαστροφή ἐνὸς τυράννου τῶν οὐρανῶν καὶ τοῦ κόσμου. Ἕνας λυρικὸς Ἴωβ ἢ Ἰσαὰκ ὁ Σύρος τῆς νεωτερικότητας. Πολύτιμη φωνὴ λυρικοῦ οἴστρου καὶ ὑπαρκτικῆς ἐλευθερίας: γιὰ τότε, γιὰ τώρα, γιὰ τοὺς μελλούμενους καιροὺς.